

ΔΙΚΤΥΟ 10

Ανεκτικότητα & Αποκλεισμός

ΚΕΙΜΕΝΟ 10.3

Ο αέναος πόλεμος των φύλων

Το κείμενο δημοσιεύτηκε από τη δημοσιογράφο Μαρίλια Παπαθανασίου στην εφημερίδα «Το Βήμα» στις 28 Μαΐου 2023.

[§1] Τον εικοστό πρώτο αιώνα η μάχη της ισότητας μεταξύ των δύο φύλων λαμβάνει νέα χαρακτηριστικά. Ο «νεοφεμινισμός», η «τοξική αρρενωπότητα», η «πατριαρχία», η «ταυτότητα φύλου» είναι όροι που πρωταγωνιστούν στον δημόσιο διάλογο περί της ισότητας των φύλων.

[§2] Την Παρασκευή 26/5, στο πλαίσιο του 2ου Φεστιβάλ Φιλοσοφίας, στο Γαλλικό Ινστιτούτο της Αθήνας, με τίτλο «Μεταμορφώσεις του αρσενικού και του θηλυκού», αναπτύχθηκε ένας ενδιαφέρων διάλογος για το πού βρίσκονται σήμερα οι σχέσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών. Δύο από τις ομιλήτριες του φεστιβάλ, η Μπελίντα Κανόν, συγγραφέας και δόκτωρ Συγκριτικής Λογοτεχνίας, και η ιστορικός και δοκιμιογράφος Λουσίλ Πεϊταβέν μίλησαν στο «Βήμα».

[§3] Για την Μπελίντα Κανόν ο νεοφεμινισμός οδηγεί σε σύγκρουση ανδρών και γυναικών, γεγονός καταστροφικό. «Ο κλασικός φεμινισμός του 20ού αιώνα, τον οποίο εξέφρασε η Σιμόν ντε Μποβουάρ, μαχόταν για την ισότητα ανδρών και γυναικών αντιμετωπίζοντάς τους ως άτομα, ως ανθρώπους. Στον 21ο αιώνα, και κυρίως μετά το 2010, βλέπουμε την ανάδειξη του “φεμινισμού της διαφοροποίησης”, ενός ρεύματος που επιμένει στις διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών, τις οποίες θεωρεί αγεφύρωτες. Προφανώς και υπάρχουν διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών, όμως στις περισσότερες εκφάνσεις της ζωής μας είμαστε άτομα, άνθρωποι που δρούμε: είμαι συγγραφέας, είμαι εκπαιδευτικός, είμαι ορειβάτης, είμαι κηπουρός. Είμαι δηλαδή ένας άνθρωπος που ασχολείται με αυτές τις δραστηριότητες, όχι πρωτίστως μια γυναίκα που ασχολείται με όλα αυτά. Σήμερα, οι νεοφεμινίστριες προτάσσουν διαρκώς ότι οι γυναίκες είναι μια ομάδα θυμάτων, η οποία διατρέχει μονίμως τον κίνδυνο να υποστεί βία κάθε μορφής, όχι διακρίσεις εις βάρος τους αλλά βία, επειδή είναι γυναίκες. Αυτό το νέο ρεύμα εγγράφεται στον δημόσιο διάλογο περί ταυτοτήτων: είμαι γυναίκα, αυτή είναι η ταυτότητά μου. Και αυτομάτως, είμαι θύμα. Είναι τόσο έντονος αυτός ο διάλογος περί θύματος ώστε

ενίοτε το να είσαι θύμα γίνεται εύσημο, πρόκειται για ιδεολογία που εκφράζεται ως “πάθος για θυματοποίηση”».

[§4] Για την Κανόν, αντιθέτως, ο φεμινισμός είναι ένα κίνημα χαρούμενο, «ένα κίνημα που ωθεί τις γυναίκες να αποκτήσουν περισσότερη ισχύ, να διεκδικούν την ισότητα με τους άνδρες. Όταν προτάσσουμε το φύλο, ή το χρώμα του δέρματος ως ταυτότητα, επί της ουσίας επιμένουμε σε χαρακτηριστικά μας τα οποία δεν μπορούμε να αλλάξουμε. Οι “κλασικές” φεμινίστριες επιμένουμε στα χαρακτηριστικά που μπορούμε να αλλάξουμε, επιμένουμε στην ελευθερία, στη δυνατότητα να αλλάξουμε τα πράγματα. Αντιθέτως, ο νεοφεμινισμός και οι θεωρίες ταυτότητας φύλου επιμένουν σε ένα είδους ντετερμινισμού, τον οποίο εμείς επιδιώκουμε να ξεπεράσουμε».

[§5] Για την Κανόν, αυτόν τον ντετερμινισμό τον ενισχύει και μια επιπλέον παράμετρος: η αλήθεια του καθενός η οποία θεωρείται αδιαμφισβήτητη. «Σήμερα, όποιος δηλώνει κάτι θεωρείται αυτομάτως ότι λέει αλήθεια. Ωστόσο, μέχρι τα τέλη του 20ού αιώνα χρησιμοποιούσαμε τα εργαλεία της ψυχανάλυσης για να αντιληφθούμε τον Άλλο. Όταν κάποιος ισχυριζόταν κάτι, ετίθετο το ερώτημα γιατί το λέει αυτό, τι θέλει να πει. Σήμερα, όταν κάποιος ισχυρίζεται κάτι, όταν για παράδειγμα ένας έφηβος λέει ότι είναι αγόρι, ουδείς διερωτάται τι θέλει να πει με αυτό».

[§6] Η ιστορικός Λουσίλ Πείταβέν, φεμινίστρια νεότερης γενιάς, ερεύνησε το «κόστος της αρρενωπότητας», το οικονομικό κόστος της βίαιης συμπεριφοράς των ανδρών στη γαλλική κοινωνία, και παρουσίασε τα αποτελέσματα της έρευνας, της πρώτης στο είδος της, στο δοκίμιο με τίτλο «Το αντίτιμο του ανδρισμού».

[§7] Μια στατιστική, σύμφωνα με την οποία το 96,3% των κρατουμένων στις γαλλικές φυλακές είναι άνδρες, στάθηκε το έναυσμα για τη μελέτη της. «Στη Γαλλία, σύμφωνα με τα στοιχεία του υπουργείου Εσωτερικών και του υπουργείου Δικαιοσύνης, το 90% των καταδικασθέντων είναι άνδρες, όπως και το 99% των καταδικασμένων για βιασμό, το 86% των καταδικασθέντων για ανθρωποκτονία, και το 84% των υπεύθυνων για θανάσιμα τροχαία ατυχήματα. Το κόστος των εγκλημάτων που διαπράττονται από άνδρες επιβαρύνει τη γαλλική οικονομία (δικαστικά έξοδα, δαπάνες για την επιβολή της τάξης, δαπάνες υγείας) και τη γαλλική κοινωνία (δαπάνες για την ψυχική υγεία, μείωση της παραγωγικότητας τόσο των θυμάτων όσο και των ιδίων των δραστών, καταστροφή περιουσιών) με 100 δισ. ευρώ ετησίως. Η Γαλλία θα εξοικονομούσε αυτά τα τεράστια ποσά αν οι άνδρες συμπεριφέρονταν όπως οι γυναίκες, δηλαδή αν δεν ήταν πρωταθλητές στην εγκληματικότητα».

[§8] Το πρόβλημα του αντιτίμου του ανδρισμού μάς αφορά όλους. Η απήχηση του βιβλίου ήταν σημαντική. Όπως λέει, «είναι ελπιδοφόρο ότι κάτι να αρχίζει να κινείται, δεδομένου ότι έγινα δεκτή από το Υπουργείο για τα Δικαιώματα των Γυναικών, το οποίο έδειξε ενδιαφέρον για την έρευνά μου, ως εργαλείο που μπορεί να συμβάλει στη θέσπιση πολιτικών για τη μείωση του κόστους της βίας των ανδρών».

[§9] Κατά την Πεϊταβέν, ο ρόλος της εκπαίδευσης είναι επίσης κρίσιμος. «Οι αριθμοί μάς βοηθούν να κατανοήσουμε την έκταση του φαινομένου: στα γαλλικά σχολεία, τα αγόρια καταλαμβάνουν τα δύο τρίτα του συνόλου της προσοχής των δασκάλων σε σχέση με τα κορίτσια, ενώ οι δράστες του 90% των περιστατικών βίας έναντι άλλων παιδιών είναι αγόρια. Αυτό δε σημαίνει ότι τα αγόρια είναι από τη φύση τους βίαια: έχουν εκπαιδευτεί, από πολύ νωρίς, να είναι βίαια, να έχουν κυριαρχική συμπεριφορά έναντι των άλλων. Η εκπαίδευση των αγοριών αρχίζει από την οικογένεια αλλά και το σχολείο έχει μείζονα ευθύνη για τη διαμόρφωση της προσωπικότητας των παιδιών. Και στη Γαλλία, η εκπαίδευση προς αυτή την κατεύθυνση είναι ακόμη πολύ αργή, σε σχέση με άλλες χώρες, όπως, για παράδειγμα, η Δανία».